

MOLDOVAI PÉTER ATTILA

Káli Dénes életrajza
(*Forrásoközlés*)

Kulcsszavak: *Káli Dénes; Szováta; lelkési munka; életrajz*

Káli Dénes református lelkipásztor úgy él a szovátaik emberek emlékezetében, mint olyan lelki vezető, aki Istentől nem csak a prédikálás talentumát, hanem kézügyes-séget is kapott. Ritka és csodás esztétikai érzékéről tanúskodik például az a szé-kelykapú amelyet a szovátaik református egyház részére készített. De ki is volt való-jában ő és hogyan jutott el odáig, hogy ő legyen a szovátaik református gyülekezet lelkipásztora annyi éven keresztül? Ezt tudhatjuk meg abból az életrajzból, amely egy ismeretlen szerző tollából származik, aki valószínűleg maga is közel állt Káli Déneshez. Az életrajzot jelenleg a Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollé-giumi Levéltárban őrzik és szó szerint a következőket tartalmazza:

„Erdélyi egyházkerület.
Bekecsalji egyházmegye.
Szováta egyházközség.

Káli Dénes lelkész életrajza

Született 1886 szept. 20-án Nagykenden (Kiskükülő vm). Szülöi: Káli Dénes n. kendi kántortanító és felesége Sándor Ilona. Apját a túlfeszített munka közben szerzett és silány életviszonyok miatt elhatalmasodott betegség korán (1890) sírba vitte. Az elárvult családot az akkori nagykendi lelkész, Sámuel József, ki anyjának nagybátyja volt, vette házához és gyámsága alá. Ennek a nagylelkű öreg papnak és háza nép-ének puritán szelleme lett az ő lelki világának kialakítója. Mellette az egykori 48-as honvédtüzér és izzó kálvinista mellett tanulta meg rajongva szeretni, ami magyar és református, de egyben gyűlölni mindent, ami pápista és osztrák. Gyermekszemeivel méltán látta az öreg agglegény papban ki élete küldetésének azt vállalta, hogy család-ja elárvultjainak gondját felvegye, a nagylelkűség, jellemnagyság, megtestesülését. Ez az egyre kiteljesedő tisztelet és ragaszkodás eredményezte, hogy idővel a papi pályát választotta élethivatásnak és érte még a hajlamát és tehetségét is háttérbe szorította. Ennek az öreg papnak a személye bizonyított mellette egyedül. És mégis elég volt. Elemi iskoláit Nagykenden kezdte, majd Makfalván folytatta az istenáldotta nevelő „Felméri bácsi” keze alatt. Neki köszönheti, hogy tanulni és tudni becsületbeli ügynek tekintette és később is megállotta a helyét.

1896 őszén a nagyenyedi Bethlen Kollégium I. gimn. osztályába íratta be jószágos

Mentora az öreg Sámuel József, akinek a szemében csak egy Kollégium volt a világon és az a nagyenyedi.

Itt végezte a gimnázium osztályait mindvégig általánosan jó eredménnyel. Ugyanitt érettségizet ugyancsak általánosan „jó” osztályzattal. El nem mulaszthatja e helyen megemlíteni különösen két tanára nevét, um. Dr. Szilády Zoltán és Báró Ferenczét. Ők ketten vezették rá, hogy az igazság hatalom és feltétlenül kötelez.

Pályaválasztását atyai jóakarója iránti köteles alkalmazkodás döntötte el. Nem festőművészi v. gépészmérnöki pályára, hanem tehológiára kellett mennie, hogy túlságosan ne terhelje jóltevőjét a taníttatás költségeivel. Beiratkozott tehát 1905 szeptemberében a Kolozsvári Theológiára. Megilletődve vállalta a református pap sorsát azzal a kézfogással, mellyel Dr. Kenessey Béla nagytitisz. úr fogadta. Isten különös vezérlő kegyelmének tekinti, hogy Kenessey, Nagy Károly, Kecskeméthy, Ravasz L., és Pokoly József professzorokat hallgathatta a theológián és ugyanakkor Dr. Böhm Károly és Dr. Sefneller István egyetemi tanárokat az egyetemen.

Tanulási eredményt illetőleg itt is általános jó előmenetelt ért el. Lelkészképesítő bizonyítványai pedig általános „jeles” eredményt igazolnak.

1909 júniusában bocsájtattott ki segédlelkészi szolgálatba jóltevője, Sámuel József mellé Nagykendre. Egy évet engedélyezett az Atya kegyelme törlesztésre az emberré növekedés árában. 1910 májusában Sámuel József elhunyt. Megüresedett helyét csak pártoskodás árán nyerhette volna el. Ezért inkább elfogadta a püspöki kinevezést, mely kolozsvári hitoktatói segédpapságra hívta el 1910 szept. 1-i kezdettel.

Egy évi hitoktatói működés után Lörinczréve (Alsó fehér vm.) parányi eklézsiája hívta meg rendes lelkészül. Elfogadta. A felületes mozgó nagyvárosi élet helyett a primitív falút. De másrészt azért is, hogy öccsével, aki ugyanitt állami tanító volt együtt munkálkodhasson.

1911 júl. 1. vel foglalta el a katedráját és 15 éven keresztül pásztorolta maroknyi nyáját a legküzdelmesebb időkben, nagy próbák és még életveszély közepette is. Vállvetett közös munkájuk eredménye, mintegy koronája volt, hogy népiünket együtt tartották a román tengerben és az 1918-as összeomlásokkor fölébe tudták emelni a lezüllesztő bolsevista fertőzésnek. Eltávozásuk után évek múlva is közmondásszerűen emlegette a falu hú nevüket, működésüket, mind a falu boldog korszakát. Lelkipásztori lelkülete valódi vonásait itt találta meg ebben a kis faluban, hól felismerte a szeretet erejét s a hűség aranyát. Itt talált rá a saját élmény igazára és kezdett látni az élet teológiája szerint. Megbarátkozott a pennával is. Tapasztalatai ellenállhatatlan sugallatait papírra tette, olykor Az Út-ba közölte.

Tizenöt évig munkálkodott e kis faluban, mikor szülőfaluja, Nagykend hívta haza megüresedett paróchiájába. Most, a lörinczrévei iskola után vállalkozhatott Nagykendnek, ennek a sajátságosan nehéz falunak a pásztorolására. S miután családi érdekek is javallták (anyja és nagynénje gondviselése) ezért elfogadta ezt az előérzetesen sokat követelő sorsváltást.

És valóban itt ismerte meg az élet nagy mélységeit, korházakat, betegségeket, mély csalódásokat éppen úgy, mint a gyülekezet nevelés, nemzet nevelés küzdelmeit, sikereit és csalódásait. Sokoldalúságát mintha csakugyan e helyen való működése érdekében mérte volna ki a gondviselés. Egy elhanyagolt eklézsiának kellett új irányt és képet adnia. Alkotásai között a legkimagaslóbb az iskolaépület felállítása a román nyomás és kulturzóna megmaszlagolás közepette, melyhez hozzájárult a nép konok ellenzékiisége. A minden nehézség ellenére felépült tekintélyes épület valóban a lelkesi hivatás és munkateljesítmény jelképes bizonyítéka lett, mialatt a népet illetőleg, a várat jelentette melybe a nemzeti élete meghúzódott.

Ugyanúgy bizalommal feküdt bele nem csak az egyházi épületek megújításába, hanem a falu gazdasági és szociális életének új irányba terelésébe is. Szövetkezeteket létesített s ezeknek első munkása és közlegénye lett, majd gazdasági előadások, tanfolyamok rendezésével rá akarta vezetni népét az okos gazdálkodásra. Hitélet tekintetében is új csapást vágott. Bibliaórát, nő és férfiszövetséget alakított, amik mint szokatlanóságok sokáig a nép idegenkedésével küszködtek. Életcéljává tette a nép fel-emelését a saját érdek félretételével. Vállalta e misszió minden terhét egész a megveretésig (román rendőrség részéről az utolsó kamarai választások alkalmával). Együtt volt az örömben az 1940 évi felszabadításkor s ennek a nagy feladatnak mindent fel-emelt, lehetőségét teljes erővel igyekezett népe javára kiaknázni. Mégis midőn a meg nem értés és vasakarata nehézkesség elgáncsolta szándékait, elszomorodva vont le a következtetést: félreállt, hogy a falu magára találjon. Eltávozott az első kínálkozó alkalommal, hogy ne álljon útjába a nép megbékélésének. Konok elmélyülés eredménye képen határozott magával és a szovátai egyház hívására még egyszer felszedelőzködött, hogy új környezetbe, új bizalommal munkálkodjék az Isten dicsőségére. 1942 június 1-vel átköltözött Szovátára hol azóta a mai napig dolgozik. Amint előbbi állomáshelyein, itt is nagy próbának tette ki az Úr, hogy hatalmas kezét éreztesse. A halál révére vitte, hogy onnan visszavigye és kegyelme nagyságát kóstoltassa vele. Külsőleg és földiekben elszegényedve belsőleg a hit nyereségeivel gazdagon lépeget bele az élet alkonyába.”

Scaldarea în lacul Ursului — Fördözés a medvetóban — Baden im Bärenloch

